

Ýigriminji lirikasynda dostlugy ideýasy

ýyllaryň halklaryň

Category: Edebiýaty öwreniş, Goşgular, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Ýigriminji ýyllaryň lirikasynda halklaryň dostlugy ideýasy

ÝIGRIMINJI ÝYLLARYŇ LIRIKASYNDA HALKLARYŇ DOSTLUGY IDEÝASY

XX asyryň 20-nji ýyllarynyň türkmen poeziýasy zähmetkeş halka tükeniksiz jebir-sütem görkezen dünýäniň geçmiş bolandygyny, «azatlyk daňy atyp», ynsanyýete eşret eçiljek eýýamyň başlanandygyny çynlakaý ykrar edip, işe başlady. Bu poeziýa täze dünýäniň hakyky jarçysy boldy. Bu poeziýany döredýänler hem iki dünýäniň janly şaýatlary, zähmetkeş halkyň ýarany, maslahatçysy bolan Körmolla, Durdy Gylyç, Baýram şahyr, Mollamurt ýaly taplanan şahyrlardy.

Halkyň jümmüşinden çykan bu şahyrlar özleriniň täze durmuşa bolan söýgülerini, yhlaslaryny çyn ýürekden çykýan şahyrana sözleri biken kepillendirdiler. Bu mähir-muhabbet, söýgi şol döwrüň poeziýasynda ezilen halklara – mazlumlara, mydamalyk bagtly durmuşy wada berýän leninçi bolşewikleri, sowet hakykatyny wasp etmek bilen başlandy diýsek, ýalňys bolmaz. Olar bolşewizmi internasional maksatly, ähli ädimi erkinlik hem eşretlilik mazmunyna ýugrulan bir güýç diýip düşünişdirler hem dogry wasp etdiler.

Körmollanyň «Bolşewik», Baýram şahyryň «Söweşermen siz biläni», Mollamurtuň «Bolşewigiň berýän peýdasy şudur», Ata Salyhyň «Gahryman bolşewikler» ýaly hakykaty dogry düşündirýän sygyrlary türkmen sowet poeziýasynyň dostluk, internasionalizm temasynyň ilkinji eserleridir diýsek dogry bolar. Bu dogruda gürrüň edilende, ilkinji nobatda söz Körmollanyň «Bolşewigine» degişlidir.

Körmolla bu ýerde bolşewizmiň obrazynda ezilen halklary, tozdurylan ülkeleri azat edýän, galkyndyrýan uly güýji göz

öňüne getirip, ruhubelentlik bilen onuň ýeňişli ýoluna nazar aýlaýar. Russiýanyň jümmüşinde, Wolganyň boýlarynda başlanan rewolýusiýanyň türkmen çölllerine ýalkym salýandygy, ony baky gülzarlyga öwürjekdigine güwä geçip, leninçi bolşewikleriň beýik işini ýürekden mübärekleýär:

Meskewi, Syzrany, aldy Samary,
Daşkent dawasynda geldi gahary,
Ortada bir Garakölüň şäheri,
Berekella, eden işiň, bolşewik.

Pahyr bähbidine basdy baýlary,
Asmanda bulutdan çykaryp aýlary.
Garyp üçin inçe ýerde jaýlary,
Öz-özi eçilip, gurdy bolşewik.

Bolşewikleriň çekýän jepalarynyň, durmuşa geçirýän çäreleriniň diňe «pahyr bähbidinedigini» gören zähmetkeşler her ädimde ony goldaýar, oňa ýaran bolýar. «Bolşewigiň» liriki gahrymany bolan türkmen adamsy öz obadaşlarynyň, ildeşleriniň hem şol güýje goşulyp barýandyklaryny öz gözleri bilen görýär. Körmolla:

Köp bolýandyr Garybatyň tokaýy,
Türkmen soldatlary geýdi çokaýy –

ýaly setirlerinde şol hakykaty ýazga geçirip, emele gelen mizemez doganlyk-dostlugyň tarypçysy bolýar. «Menşewik topunyň nurbadyny sypdylan, bar sülsadyny dagadan» şol doganlyk güýç soňra beýleki şahyrlar tarapyndan yzygider wasp edilýär.

Baýram şahyr «Söweşermen siz biläni» goşgusynda bolşewigiň güýç-kuwwatyny dabaralandyryp:

Gorkmaň menşewikden-akdan,
Hümmet ýeter bolşewikden –

diýip ýazsa, başga bir («Gideliň duşman üstüne») goşgusynda «Bagtyň açjak bolşewikdir» diýip, öz ýüregini açýar.

Bolşewigiň azatlygyň hem deňligiň daýanç çeşmesidigini halkyň

aňyna ornaşdyrmakda şol döwrüň agitator poeziýasynyň ähmiýeti juda uly boldy. Bolşewizmiň hossarlyk tagallasynyň miwesine göz ýetiren şahyrlar onuň güýjüne kepil geçip, alkyşly sözlerini aýtdylar. Muny A.Salyhyň «Gahryman bolşewiklerinden» hem görmek bolýar.

Azatlyk getirdi Türkmenistana
Bolşewigi basyp bolmaz, ýaranlar –

ýaly setirler hem hakykata güwä geçýär. Bolşewikleriň alyp baran işleriniň doganlyk-dostluga ýugrulan mazmunyna bolan söýgi hem şu ýerde ýüze çykýar. Bu pikiri has konkretleşdirip, Mollamurt 1926-njy ýylda ýazan «Bolşewigiň berýän peýdasy şudur» atly goşgusynda bu uly güýjüň miwesini birin-birin nygtap görkezdi. Goşguda gazanylan üstünlikleri sanap, şahyr bolşewikleriň, partiýanyň kömegini, hossarlygyny şöhratlandyrýar. Şahyr şygryň ideýasy hökmünde şeýle pikirleri orta atýar:

Doganlaşdy rus-türkmen birleşip,
Bolşewigiň berýän peýdasy şudur.

Goşgynyň başga bir ýerinde bolsa:

Oba ýüz öwürdi tawarişlerimiz
Bolşewigiň berýän peýdasy şudur. –

diýip, ilki bilen, türkmen daýhanyna hemaýat edenleriň, doganlyk kömegini berenleriň rus halkynyň päk göwünli ogul-gyzlarydygyny minnetdarlyk bilen gürrüň berýär.

Sowet halklarynyň mizemez doganlyk-dostlugynyň Beýik Oktýabrdan başlanan hakykatdygyny biz hemişe uly guwanç bilen aýdýarys. Bu kanunydyr. Ilkinji günlerden başlap, ýokarda ýatlanan goşgulardan görnüşi ýaly, bu dostluk ähli ýeňişlerimiziň, işlerimiziň sakasy boldy. Täze durmuşyň, täze gurluşyň tarypçysy bolan türkmen şahyrlary-da bu ýagdaýy duýgurlyk bilen goşgusaýyn köpçülige ýetirdiler.

Ýatlanan halk şahyrlary bilen birlikde, ýigriminji ýyllaryň ikinji ýarymynda edebiýata gelen B.Kerbabaýew, Ý.Nasyrly,

G.Burunow, O.Täçnazarow, H.Çaryýew ýaly şahyrlar hem ilkinji goşgularyndan başlap, sowet gurluşynyň hem durmuşynyň artykmaçlyklary barada hyjuwly gürrüň etdiler. Bu durmuşyň esasy mazmunynyň hem sowet halklarynyň doganlyk-dostlugydygyny öz eserlerine yhlas bilen siňdirdiler. Bu pikiriň beýany şahyrlaryň Beýik Oktýabryň beren bagtyny, Kommunistik partiýanyň sosialistik Watany, proletariatyň beýik serdary W.I.Lenini, onuň rõwşen ideýalaryny wasp eden goşgularynda aýdyň ýüze çykdy. Köplenç ýagdaýda, şol goşgularyň ady-da bu hakda maglumat berýär.

B.Kerbabaýewiň «Lenin», «Lenin ýoly», «Gülle, meniň guwanjym», «Baky ýaşyl daragt»; G.Burunowyň «Ýaşa Oktýabr», «Lenin we daýhan», «Lenin we partiýa», «Lenin we hat sowatlylyk», «Türkmenistan», «Ganly ýekşenbe we oktýabr»; Ý.Nasyrlynyň «Buşluk», «Leniniň kitaby», «Güýjüň çeşmesi», «Oktýabr»; H.Çaryýewiň «Tüýdügim», «SSSR bilen», «Bäri gel» we ş.m. goşgulary ýigriminji ýyllaryň ikinji ýarymynda dostluk ideýalarynyň beýan edilişi barada gürrüň etmäge doly esas berýär.

Sowet häkimiýeti ýyllary içinde ähli ýeňişleriň sakasy, üstünlikleriň girewi bolan sowet adamlarynyň polatdan-da berk bozulmaz agzybirliги, doganlyk-dostlugy proletariatyň beýik serdary W.I.Leniniň ady, onuň ölmez-ýitmez ideýalary bilen aýrylmaz baglanyşyklydyr. «Biz ahyryna çenli internasionalistlerdiris we ähli milletleriň işçileri bilen daýhanlarynyň meýletin soýuzynyň bolmagy ugrunda çalyşýarys» (W.I.Lenin. Eserler. Dördünji neşirden terjime, 29 tom, 194 sah.) diýip ýazan beýik Lenin Sowet häkimiýetiniň ilkinji günlerinden başlap, geçmişde halklaryň türmesi hasaplanan patyşa Russiýasynyň sostawyna giren milletleriň, halkyýetleriň ykbaly bilen içgin gyzyklanyp, olary yzagalaklykdan mydamalyk dyndarmak üçin akyl-paýhasyny, güýç-kuwwatyny gaýgymady.

Şahyrlar Lenin hem Oktýabr temasynda ýazan goşgularynda zähmetkeş halkyň agzybirligini, dostlugyny gazanmakda, şeýle esasyda olara eşretli durmuşyň üpjünçiligini gazanmakda beýik Lenine uly orun degişlidigini çäksiz söýgi hem minnetdarlyj bilen belleýärler. Mollamurt «Oktýabr jaňy», «Leniniň»,

«Türkmenistan ýatlar seni», «Oktýabr aýy geldi», «Azatlyk» ýaly kämil ideýaly goşgularynda hem başga temalarda ýazylan aýry-aýry goşgy setirlerinde leninçilik agzybirligiň we doganlyk-dostlugyň nesihatçysydygyny ýüze çykarýar. Aýratyn hem, W.I.Lenin barada ýazylan goşgular uly ähmiýete eýedir. Ýokary şahyranalyk hem çuň ideýalylyk bu goşgulary tapawutly orna çykardy. W.I.Leniniň adynyň hem işiniň şahyrlara uly ylham hem joşgun berendigi köp sanly şahyrana setirlerde aýdyň görüňär.

Mollamurt şol maksat – ýörelgesini «Oktýabryň jaňy» goşgusynda:

Ýolbaşçymyz Leniniň
Bolmaz dünýäde deňi.
Iller eder ýadygär
Oktýabr adyňy
Ol beýik ussadyňy. –

diýip ýazsa, beýleki eserlerinde bu söýgini has-da çuňlaşdyryp, konkret beýan etdi. Eden işi agzybir «illere ýadygär» bolan dünýäde deňi bolmadyk beýik serdaryň agzybirlik ideýalaryny Mollamurt şol döwürlerde şeýle beýan edipdi:

Ot içinde täze dünýä ýaradyp,
Ezilen halklary oňa garadyp,
Bütün zähmetkeşiň agzyn bir edip,
Ýöretmekdir çyn mydary Leniniň.

Şahyryň ýörite nygtaýşy ýaly, «çyn mydary ezilen halklaryň agzyn bir etmek» bolan W.I.Leniniň bu baradaky ýalkymly maksadynyň beýanyňy biz Mollamurtuň «Ýatlar seni» goşgusynda has doly okaýarys. Şahyr bu eserinde şu temada ýazan şahyrana pikirleriniň köpüsine jemleme berýär diýsek hem ýalňyşmarys. Goşgynyň liriki gahrymany türkmen zähmetkeşiniň geçmişdäki gören jebir-horluklaryny birin-birin göz önüne getirýär. Oktýabrdan soňky az wagt içinde geçilen ýol, ýetilen durmuş hem onuň deňeşdirmesi bolup durýar.

Asyrlar boýy hupbatdan we adalatsyzlyklardan ýaňa dişi

ýylgyrmadyk, ýüzi gülmedik pukara türkmeniň ogly hökmünde liriki gahryman ýürek gatlarynyň syryny açýar. Täze, ýagty durmuş üçin «Zulum öýün ýykan, ejizlere bakan Lenine» çäksiz alkyş aýdýar. Goşguda Lenin zähmetkeş agzybirliginiň beýik guramaçysy hökmünde örboýuna galýar.

Şahyr eseriň:

Dünýä gelşi eziz başyň –
Bagtynadyr zähmetkeşiň.
Ýatdan çykamaz eden işiň,
Türkmenistan ýatlar seni.

Zulum astynda ezilenler,
Ozal aglap, soň gülenler,
Köpdür gadyryň bilenler,
Türkmenistan ýatlar seni. –

ýaly setirlerinde, biziň pikirimizçe, doly kepil geçýär. Şol liriki gahryman hiç wagt özbaşdak döwleti bolmadyk «çölde, gyrda ýaşap gelen türkmeni» özbaşdak erk-ygtyýarly respublika öwürmekde-de Leniniň taýsyz hyzmatynyň bolandygyny ýörite belleýär:

Goýduň ýagty açyk ýoly,
Oýandyrdyň sagy-soly,
Türkmenistan – Soýuz ili,
Türkmenistan ýatlar seni.

Mollamurt türkmen halkynyň özbaşdak respublika hökmünde deň hukukly halklaryň agzybir maşgalasyna birleşmegini nygtamak bilen, bu düşünjäni işledenleriň hem ilkinjisi boldy.

Leninçilik birleşmek, agzybirlik ideýalary Berdi Kerbabaýewiň hem ençeme goşgularynyň içinden eriş-argaç bolup geçdi. Şahyr «Lenin» goşgusynda beýik serdaryň zähmetkeş halky azat etmekdäki alyp baran işlerine göz aýlanýar. Patyşa häkimiýetiniň şertlerinde işçi-daýhan gollaryny gabardyp, näçe zähmet çekse-de, «doýa garnynyň doýmandygyny» beletlik bilen düşündirýär. Leniniň aladasyny bolsa şeýle suratlandyrýar:

Beýik Lenin ömür boýy jan çekip,
Göreş ýolun aýdyň suratlandyrdy.
Adamzat bagtynyň nahalyn ekip,
«Ýoksul, birleş» diýip, ýol salgy berdi.

W.I.Leniniň salgy berşi ýaly, onuň görkezen ýolunyň gönüden-göni bagt ýoludygyny şahyryň «Lenin ýoly» goşgusynda konkret aňlatmalar, şahyrana detallar bilen wasp edilýär. Şuňa meňzeş beýleki goşgularynda bu ideýa täze ösüş ýoluna düşen Türkmenistan respublikasynyň ykbaly bilen baglanyşyklydyr. Ýokarda ýatlanan goşgynyň jemleýji setirlerinde şeýle pikirleri okaýarys:

Türkmenistan ösüp barýar,
Ynam bilen öňe garýar
Beýik rus doganmyz bar
Bagt joşdy Lenin ýoly.

Türkmen halkyna bagt beren Lenin ýolundan kuwwatly ädimler bilen ynamly ädimlemäge beýik rus doganymyzyň beren we berýän ýadawsyz goldawy hemmelere äşgärdir. Rus hem türkmen halklarynyň doganlygy barada irki döwürlerde aýry-aýry goşgy setirlerinde habar berlen bolsa, soňraky ýyllarda bu mizemez doganlyk hakda ýörite düýpli eserler döredildi. Rus halky agzybir maşgalanyň ýaşulysy hökmünde kanuny şöhratlandyrýar. Türkmen edebiýatynyň aksakaly leninçilik doganlyk hem onuň miwesi baradaky pikirleri «Gülle, meniň guwanjym» goşgusynda şeýle jemleýär:

Gülle, ülkäm, gülle gurban adyňa,
Hiç bir zaman gam düşmesin ýadyň,
Doganlaryň bilen ýet myradyňa,
Barha belent galýan şat owazyň bar.

Mysallardan görnüşi ýaly, esersaýyn timarlanyp, doganlyk-dostluk ideýasynyň gymmatyna aýratyn agram berilýär. Şonuň bilen hem onuň ähmiýeti düşündirilýär. Mollamurtuň, B.Kerbabaýewiň eserlerinde bolşy ýaly, dostluk ideýasyny

ýokarda agzalan beýleki temalar bilen utgaşykly beýan etmek G.Burunowdyr Ý.Nasyrlynyň eserlerine-de mahsusdyr. Bu babatda Ý.Nasyrlynyň «Lenin kitaby» goşgusyndan köp maglumatlary okaýarys. B.Kerbabaýewiň «Lenin» goşgusynda ýazyşy ýaly, Ýakup Nasyrly hem «asyrlardan bäri horlansa-da» zähmetkeş halkyň öz takdyryna ten berip, agalaryň horlugyna çydap gelen zähmetkeş köpçüliginiň geçmişdäki ýagdaýy dogrusynda söz açýar. Olarda hiç kimiň dogry ýoly salgy berip bilmändigi hakda gynanç bilen gürrüň berilýär. Goşgynyň liriki gahrymany agyr geçmişi ýatlap, agyr-agyr dem alýar. Ol «hakykatyň her ýere ýaňy» ýetip başlansoň, umyt bilen başyny galdyrýar. Umyt wysal bolýar:

Russiýadan güýçli bir gol uzaýar,
Gün kimin ýalkymly bir kitap açýar.
Onda Lenin ruhy, Lenin kalby bar
Leniniň genisi onda nur saçýar.

«Lenin ruhy, Lenin kalby» bolsa zähmetkeş ynsany bagt atyna atarmak ýaly beýik maksat bilen joşýar. Doganlyk-dostluk ylhamdary bolan Lenin paýhasy liriki gahrymanyň göwnüni göterýär. Ol rus topragyna, onuň beýik ogluna öz azar edijisi hökmünde garaýar. Şol Russiýadan şepagat tapan gahryman soňra öz ykbalyny tutuş türkmen topragynyň ykbaly bilen utgaşdyrýar. Dostlukly maşgalada ýetjek derejesini göz önüne getirýär:

Meniň respublikam öň sapda durýar
Ol şanly baýdagy bermez golundan.
Beýik göreşlerde ýeňişli ýörär –
Sosializme dogry Lenin ýolundan.

Şahyr «Oktýabr» goşgusynda bu işleriň, göreşleriň taryhyny giňişleýin beýan edýär. Geçmiş gara günleriň taryhy bilen birlikde bagtly durmuşyň gazanylyşy barada anyk maglumatlar bermäge çalyýar. Ol:

Arslan rus ýüregi böwer päsgeli
Newa derýasy dek böwüsip aşdy. –

diýen setirlerinde rus proletariatynyň taryhy hyzmatyny nygtap, oňa uly baha berýär. Soňra şahyr «erkiň habarçysy» «Awroranyň» hoş owazyna dünýä zähmetkeşleriniň mähir bilen gulak goýandyklaryny deliller bilen belleýär.

Leniniň ideýalarynyň, Oktýabryň ýalkymynyň zähmetkeş halkyň agzybirligini, bir maksat ugrundaky göreşlerde emele gelen doganlyk-dostlugyny berkarar edendigini liriki gahryman bu işe şahsy gatbaşyjy hökmüdr kepil geçýär:

Oktýabr, Russiýa, Lenin – agyzlaň
Heseri berildi beýik üç söze.
Akdyr sary hem-de garaýagyzlaň ...
Joşgunly göwüni birigdi bize
«Deňlik», «doganlyk» diýp ýalançy bezeg
Edinmedik öz hak göreşimizde.
Ynsan taryhynda ilkinji gezek
Synpy duşman bilen durduk ýüzbe-ýüz.

Görşümüz ýaly, goşgynyň liriki gahrymanynyň sesi öz bagtyny göreşip gazanan adamynyň sesi bolup eşidilýär. Bu işde gan bilen berkleşen rewolýusion doganlygyň ýeňiji güýjüne aýratyn ähmiýet berilmegi-de leninçilik doganlyk-dostlugyň dabaralanmagy bolup durýar. Halkymyzda «Çyn dost geňeşde belli» diýlişi ýaly, göreş meýdanlarynda, iş ýüzünde ol has hem belli bolýar. Şol işlerde nähili netije bolýandygyny şahyr goşguda setirler bilen nygtaýar.

Biz hakykatyň şeýle beýan edilişine G.Burunowyň goşgularynda yzygider duş gelýäris. Ol hem özüniň Lenin temasynda ýazan goşgular toplumynda halkyň agyr geçmişine göz aýlap, ýetilen täze durmuşy W.I.Leniniň taýsyz hyzmaty diýip belleýär. «Ençe wagt işçi, batrak-daýhan läşin horlan garaguşyň» läşi serlensoň:

Leniniň baýdagy astynda daýhan,
Guramalar gurap boldy şadyýan.
Leninizm ýurdy – olara döwran
Ýalkym salyp, Oktýabr parlady.

Şahyryň «Lenin we daýhanlar» atly goşgusyndan alnan bu setirlerde öňe sürülýän pikirler onuň şu temada ýazan beýleki goşgularynyň düýp ideýasydyr. G.Burunow şol ideýa arkaly hem Oktýabryň beren bagtyny, beýik rus halkynyň päk ýüreklilik bilen eden doganlyk kömegini teswirleýär. Täze dostlukly durmuşyň düýp mazmunyny, dostluk ideýasyny düşünjeli teswirlemeler onuň «Türkmenistan», «Ýoksullaryň baýramy», «Taryhy bir baýram etmegimiz gerek», «Şatlan göwnüm», «Azatlyk» ýaly biri-biriniň üstüni ýetirýän goşgularyň süňňüne siňdirilipdir. Şahyryň liriki gahrymany bir goşguda:

Çar* zulумыň rowaç döwri ötensoň,
Birligiň şygary dünýä ýetensoň,
Barja ýowuz ahwallary ötensoň,
Ýalpyldap parlady Türkmenistanmyz. –

diýip, deň hukukly halklaryň maşgalasynda rowaçlyk tapan Sowet Türkmenistanynyň keşbine guwansa, başga bir şygarda bu pikirini has hem giňeldip, ýesirlik-horlukda ýaşan milletleriň gurýan durmuşy hakda begençli oýlanyp:

Şatlan, göwnüm, şatlan bagtyma,
Bulutlar syrylyp, indi daň atdy.
Ýesirlik, horlukda ýaşan milletler
Mydamlyk azatlyk, deňlige ýetdi. –

diýýär. Şeýlelikde, liriki gahryman öz internasional dünýägaraýşyny äşgär edýär.

Biz azatlyga hem deňlige eýe bolan halkyň durmuşy baradaky guwançly pikirleri şol döwürde döredijilik ýoluna düşen şahyrlarymyzyň ählisiniň kitabyndan okaýarys diýsek ýalňyş bolmaz. Şol şahyrlar döwrüň ýagdaýyny-mazmunyny, özlerçe, dürli-dürli äheňler bilen beýan etseler-de öňe sürýän pikirlerinden şol bir hakykaty okamak bolýar. Biz şu ýerde Şaly Kekilowyň iki sany belli goşgusyna ünsi çekesimiz gelýär. Onuň «Bagbanyň bolsam seniň» hem «Tüýdügim» goşgulary özleriniň ýokary ideýalylygy hem şahyranalygy bilen tapawutlanýar. Şahyr goşgularynyň birinjisinde köpmilletli

Sowet Watanymyzy al-ýaşyl geýnen baglyk, gülzarlyk diýip wasp edýär. «Äleme meşhur bolupdyr bir ajap alyň seniň», «Göwnüme kuwwat howaň, bagyň bilen badyň seniň» diýen ýaly şahyrana düşünjeler bilen agzybirligiň, doganlyk-dostlugyň mizemez galasyna ýüreginde çuňňur söýgi besleýär. «Pudaklarynda hoş owaz guşlary saýradyp, baky ýaz ýaz bolan» Watanymyzyň hakyky keşbini şeýle suratlandyrýar:

Kim seni görse ýakyndan, saňa hormat besleýär,
Arzuw eýläp halaýyk, saňa ýetmek isleýär,
Şol Watanyň halklaty ter güllerden ysgaýar,
Bark urup, dünýäni tutjak bu ösýän adyň seniň.

Şahyryň duýgy-düşünjesi sowet watançylygy, dostluk ideýalary bilen berk eýlenen, liriki gahryman onuň «Tüýdügim» goşgusynda has kämil gürleýär. Liriki gahryman şol wagtlarda ýurdumyzda alnyp barylýan sosialistik gurluşygyň pajarlap ösmegine her taraplaýyn ýardam etmäge çalyşýar. Onuň sesi barha durlanyp, kämil internasional düşünjä eýe bolýar. Ol bu şygryň bir ýerinde:

Heňleriň ýagşy çal, täzeden-täze
Ezilen halklary çykardyň ýaza,
Tiz ýetir gurulan söhbetli-saza
Sosializm heňin çalgyn, tüýdügim.

diýse, başga bir ýerinde bu pikirini has-da nygtap:

Göwnüň göterilip, joşdugyň zaman,
«Internasionaly» çalgyn, tüýdügim! –

diýýär. Hut şeýle kämil düşünjäni öňe sürýänligi üçin hem Ş.Kekilowyň bu goşgulary hemişe uly ähmiýete eýe bolmagynda galýar. Şeýle pikirleri öňe sürýän aýry-aýry goşgular şol döwürde işeňňirlik bilen döredijilige girişen A.Alamyşow, H.Çaryýew, O.Täçnazarow ýaly şahyrlaryň hem galamyna degişlidir. Şu setirlerden görnüşi ýaly, şol döwür liriki poeziýasynyň esasy mazmuny geçmişde zähmetkeş halka jebir-jepalar çekdiren agyr durmuşy paş etmek, täze durmuşyň

artykmaçlyklaryny düşündirmek ýaly asylly işe gönükdirilendir. Şol poeziýa durmuşa geçirilýän her bir çäräniň buşlukçysy boldy. Ony batyrlyk bilen ykrar etdi. Şol eserleriň içinden geçýän esasy ideýa-mazmun hem deň hukukly, bir maksatly halklaryň agzybir maşgalasynyň günsaýyn rowaçlanýan durmuşyny görkezmek boldy. Hakykaty şeýle dogruçyl beýan etmek hem halkymyzyň gazanýan üstünliklerine çäksiz uly goşantlar goşdy. Şahyrana döredijiligiň şeýle hyzmaty soňraky ýyllarda has hem rowaçlandy we uly üstünliklere eýe boldy.

1982 ý.

Begmyrat USSAÝEW.

#sowesjenpoeziya Edebiýaty öwreniş